

Motion till riksdagen 2016/17:1977

av **Staffan Danielsson och Solveig Zander (båda C)**

Avhysning av markockupanter

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mark- och tomtägars möjligheter att få hjälp med otillåtna bosättningar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att allemansrättens skyldigheter bör tydliggöras liksom gränsdragningen till kommersiella aktiviteter som inte omfattas av allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sveriges regler för att hjälpa mark- och tomtägare att få hjälp med otillåtna bosättningar på ängar, tomter och längs skogsvägar måste ses över. Ska allemansrätten fortsatt kunna värnas som en unik rättighet i Europa måste också dess skyldigheter upprätthållas, till exempel att camping på annans mark utan tillstånd får ske någon natt utan nedskräpning, inte längre.

Det har visat sig svårt för markägare att hantera situationer med otillåtna bosättningar på privat mark. Dagens system med handräckning via Kronofogdemyndigheten är inte anpassat för att användas vid avlägsnande av en stor grupp av människor. Det är både tidskrävande och kan vara förenat med stora kostnader för både samhället och den enskilde markägaren. I vissa fall har det visat sig svårt att utrona vem som har ansvaret för olika delar av processen, till exempel när det gäller att kontrollera identitet på de boende och att utföra handräckning. Vissa uppgifter faller på polisen, medan andra faller på kronofogden. Inte sällan får markägaren själv ta ett stort ansvar. Hela processen kan ta veckor eller månader eller till och med mer. Ju längre tiden går och ju fler som bosatt sig desto svårare blir det att verkställa handräckningen eftersom personerna som bor på bosättningen ofta skiftar över tid och den identifiering som kanske gjorts hinner bli inaktuell när kronofogden kommer för att hjälpa till. Det är orimligt att en markägare ska fått ta på sig ansvaret att göra polisarbete genom att utreda vilka det är som gör intrång på marken.

Om inte allemansrättens skyldigheter upprätthålls av staten riskerar dess unika rättigheter att ställas under debatt. Om inte äganderätten försvaras är en demokratisk marknadsekonomi illa ute.

Skulle handräckningen leda till att människor saknar boende är det viktigt att kommunen tar ansvar för att boende får hjälp med annat boende.

Allemansrätten har växt fram som en sedvanerätt för i första hand lokalbefolkningen att fritt röra sig i skog och mark och även plocka bär och svamp, i första hand för husbehov. Ekollon och nötter, som förr i tiden hade ett kommersiellt värde, ingår inte i allemansrätten. Skulle allemansrätten etablerats idag torde plockning av bär i kommersiella former inte ha omfattats av allemansrätten.

I Sverige har rätten skrivits in i grundlagen (regeringsformen) genom formuleringen att alla ska ha tillgång till naturen genom allemansrätten. Formuleringen torde avse alla människor som vistas i Sverige, var man än bor i världen. Det är en sak att vandra och vistas i skog; människor ska visa hänsyn och vara varsam mot naturen. Det blir dock problem när allemansrätten utnyttjas i kommersiella syften. Det kan gälla bärplockare, kanotister, eventföretagare, företagares teambuilding. Resultatet kan bli att allemansrätten resulterar i att människor lämnar efter sig skräp, sanitära olägenheter, förstör skog och mark etc.

Detta står i strid med allemansrätten som endast medger något dygns övernattnings förutsatt att ingen skräpar ner eller förstör.

En del menar att det är oklart vem som bär ansvaret för de kostnader som uppkommer på grund av att allemansrätten missbrukas. Dock finns det en prejudicerande dom som fastslår att ansvaret ska bäras av kommunen, vilket vi också menar är riktigt. Vi vill slå vakt om allemansrätten i dess grundläggande form att med stor hänsyn till naturen kunna fritt röra sig där och även plocka blommor, bär och svamp. Både vandring, övernattnings och bärplockning bör ske med omsorg om naturen och på ett hänsynsfullt sätt.

För att kunna slå vakt om allemansrätten även i framtiden är det viktigt att förebygga problem som en alltför stark kommersialisering av allemansrätten kan innebära och tydliggöra gränsdragningsproblematiken i förhållande till markägaren.

Regeringen har tillsatt en utredning för att klargöra statens ansvar för att hjälpa markägare att snabbt kunna avvisa och avlägsna t ex asfaltläggare eller bärplockare eller andra som ockuperar privat eller offentlig mark utan tillstånd och vägrar att lämna den. Utredarens förslag är dock otillräckliga. Det är fortfarande kronofogden och inte polisen som ska fatta beslut i frågan, det ska fortsatt tas ut en avgift av markägaren för att andra ”vildcampar” (avgiften borde givetvis tas ut av dessa), och ”vildcamparna” ska kunna överklaga beslutet med särskild hänsyn till om de har barn.

Med vårt förslag om ett kommunalt ansvar för markockupanternas boende, och för deras barn, så bortfaller argumentet att kunna överklaga, och vi anser även att övriga utredarförslag enligt ovan inte ska bli verklighet.

Med hänvisning till ovanstående bör riksdagen ge regeringen tillkänna att återkomma till riksdagen med förslag så att mark- och tomtägares möjligheter att få hjälp med otillåtna bosättningar ökar genom att markägaren snabbt och utan kostnad kan få polisens hjälp att avhysa markockupanterna, samt att allemansrättens skyldigheter tydliggörs och gränsdragningen till kommersiella aktiviteter som inte omfattas av allemansrätten tydliggörs.